

M E D D E L A N D E

Nr 24

från

S K Å N E S V A P E N H I S T O R I S K A F Ö R E N I N G

Söndagen den 27 februari 1949 kl. 1900 kallas föreningens medlemmar till ordinarie årsmöte å Malmö museum (Kungens kammare), där stadgenliga förhandlingar äga rum enl. följande dagordning:

1. Protokolljustering
2. Styrelsens verksamhetsberättelse för år 1948.
3. Revisorernas berättelse för det förflutna arbetsåret.
4. Frågan om ansvarsfrihet.
5. Val av ordförande.
6. Val av styrelse och styrelsesuppleanter.
7. Val av revisorer.

Efter förhandlingarnas slut föredrag av fil. mag. Nils Niléhn, över ämnet "Kronprinsens husarregemente. Studier kring det första lätta rytteriets uppkomst och historia". Aftonen avslutas med gemensam supé till vilken anmälan kan ske vid sammanträdets början. Medlemmarnas damer äro som vanligt välkomna till såväl föredrag som supé.

Decembersammanträdet.

hade samlat c:a tjugotalet medlemmar, vilka hälsades välkomna av ordf., som i sitt anförande särskilt vände sig till de nya medlemmarna, trafikexpeditör A.Björk, fabrikör N. Hellström och Fil.mag. Nils Niléhn. Ordet överlämnades därefter till aftonens föredragshållar, guldsmed H.Jacobsen, Köpenhamn, vilken talade över ämnet "Riddartiden i romantikens belysning". Ett kort referat av det intressanta och livligt uppskattade föredraget återfinnes nedan. Sedan den utannonserade vapenauktionen hållits, demonstrerade sekr. fem tyska, rikt beninlagda hjullåspistoler från 1500-talets slut och 1600-talets början samt en flintlåspistol från omkr. 1700 med ingraverat ägarnamn, samtliga tillhöriga fabrikör N.Hellström. Ryttmästare Due-Boje förevisade slutligen skilda vapen ur sin samling. Aftonen avslutades med gemensam supé å Hotell Savoy.

Riddartiden i romantikens belysning

(Kort referat av guldsmed H.Jacobsens föredrag)

Med utgångspunkt från ett mer än hundraårigt, rikt illustrerat och handkolorerat arbete, Der Rittersaal (utgivet i Stuttgart 1842), påvisade föredragshållaren hur man redan under föregående århundrade hade en i vissa fall förvånansvärt klar uppfattning om riddartidens vapen och vapenskick, medan man i andra fall missuppfattat och vantolkat det mest elementära. Utmärkande för riddartiden var ju särskilt tornérväsendet och skildrade föredragshållaren, i det han följde bokens uppställning, hur torneringarna under medeltiden och 1500-talet uppdelades i tvenne huvudformer, "Gestech" och "Rennen", vilka båda omfattade ett flertal, ofta lokalt begränsade varianter. Be-

väpningen var helt olika. Medan man i förra fallet benyttjade sig av en helrustning med sluten hjälm ("Steechzeug") samt en träsköld, s.k. Stechtartsche, använde man vid "Rennen" en rustning utan armskenor samt en öppen hjälm av saladtyp; ansiktet och halsen skyddades i senare fallet av ett vid bröstarnesket anbragt uppstående "skägg", d.v.s. en efter ansiktets nederdel formad stålskiva. Skölden var i senare fallet av stål. Även anfallsvapnen voro olika. Medan man vid "Gestech" använde en lans med tredelad spets - en motsvarighet till senare tiders fäktvapen - förde man vid "Rennen" lansar med kraftiga, betydligt farligare spjutspetsar.

Bland olika typer av "Gestech" kan nämnas, "Gestech im hohen Zeug", där ryttarna fastklämda i höga sadlar, nästan stående i stigbyglarna, redo mot varandra för att söka bryta lansen mot motståndarens sköld. Till "Gemeindeutsche Gestech" användes en låg sadel utan ryggstöd, då uppgiften här var att slunga motståndaren av hästen, en manöver som torde ha krävt åtskilliga dödsoffer, då ryttaren lätt bröt nacken i fallen. Vid "Alte Welche Gestech" red kombattanterna emot varandra på ömse sidor om ett något mer än meterhögt skrank, varigenom man hindrade hästarna från att törna samman. Här liksom i första fallet begagnade man sig av höga "kyrissadlar", då det endast gällde att bryta lansen. Samma var förhållandet vid "Realgestech", den yngsta typen av denna torneringsform. Till denna användes vanligen en fältrustning förstärkt med lösa detaljer - tornerrustningarna voro sålunda kraftigare än fältrustningarna. - samt en i rutformiga vulster, de senare avsedda att hindra lansspetsen från att glida, driven ståltartsche.

Bland olika typer av "Rennen" märkes "Anzogrennen", där man begagnade en särskilt stor tartsche, vilken fästskruvades

vid bröstharnesket. Här gällde det antingen att stöta motståndaren ur sadeln eller också att bryta lansen. Vid "Schweif-" eller "Scharfrennen" skulle tartschen stötas av en krok, som fasthöll densamma. Dessutom förekom s.k. "Geschift-Tartschenrennen" och "Bundrennen", där tartschen (i förra fallet även några kilstycken) slungades iväg av en fjädermekanism, så snart skölden träffades av en riktigt ansatt stöt. Slutligen kan nämnas "Krönlrenne", där den ena parten uppträdde i "Stech"- medan den andra bar "Rennzeug". Här gällde det antingen att bryta lansen eller också att stöta motståndaren ur sadeln.

Särskilt intressanta äro medeltidens judiciella tvekamper, påpekade föredragshållaren. Med medeltidsmänniskans starka övertro och absoluta tilltro till gudsdomen synas dessa tvekamper, avsedda att bevisa den anklagades oskuld, ha spelat en icke oviktig roll i det medeltida rättslivet. Noggranna regler och drakoniska bestämmelser funnos också utfärdade rörande densamma. Sedan föredragshållaren med hjälp av bokens ofta naiva bilder belyst det ovan anförda, förevisade han som jämförelseobjekt professor P.Posts utmärkta och överskådliga arbete, "Das Kostum und Die Ritterliche Kreigstracht Im Deutschen Mittelalt 1000 - 1500".

Svenska Vapenhistoriska Sällskapet

som år 1948 blev 25 år gammalt, högtidlighöll jubileet med en festlighet onsdagen den 24 november 1948 å restaurang Gillet i Stockholm. Utom talrika ledamöter av sällskapet hade även infunnit sig representanter för vapenhistoriska sammanslutningar och institutioner i Danmark och Norge. Sällskapets stiftare och ordförande, överste Th. Jakobsson, hälsade välkommen och vände

sig främst till sällskapet hedersledamot generallöjtnant P.A. Hammarskiöld, de utländska gästerna, till friherrinnan Cederström samt till ordf. i Skånes Vapenhistoriska Förening, J.F. Herrström. I ett följande anförande erinrade överste Jakobsson om de gångna 25 åren och tackade särskilt kommendörkapten L. Stackell och kamreraren T. von Schreeb, vilka varit med från början, samt konsul Eriksson, fabrikör N. Hellström och Kungl. Livrustkammaren, vilka senare möjliggjort utgivandet av sällskapets årsbok, vilken utkommit till jubileet. Från Vaabenhistorisk Selskab i Köpenhamn framförde dess president, landsretssagförel Tage Lasson, gratulationer och överlämnade en av danske tronföljaren, prins Knud, undertecknad textad adress. Lyckönskningar framfördes också av direktören för Tøjhusmuseet i Köpenhamn, kaptajn J. Poulsen, Överstelöjtnant F.Skaar, chef för Haermuseet i Oslo, framförde museets lyckönskningar. Från Skånes Vapenhistoriska Förening i Malmö framförde dess ordf. J.F. Herrström lyckönskningar samt överlämnade en hedersgåva i form av ett album med en komplett serie fotografier av föreningens vapenutställning i Malmö 1944. Major N.E. Hellsten, Sällskapets v. ordf., hyllade sedan överste Jakobsson för dennes utomordentliga insats för sällskapet och för den vapenhistoriska forskningen. Det i bunden form lysande talet för damerna hölls av sällskapets sekreterare, docent H. Seitz. Slutligen framförde generallöjtnant Hammarskiöld gästernas och de församlades tack. Under fortsättningen av aftonen höll major N.Hellsten och kapten K.Särner en livligt uppskattad uppvisning i 1600-talsfäktning med värja, kapp och vänsterhandsdolk. För de deltagande var den lysande festligheten en upplevelse.

J.F.H.

Årsavgiften.

I detta meddelande närslutes en postanvisningsblankett, vilken benäget torde användas vid inbetalning av årets medlemsavgift.

10/2 -49

O.Cederlöw